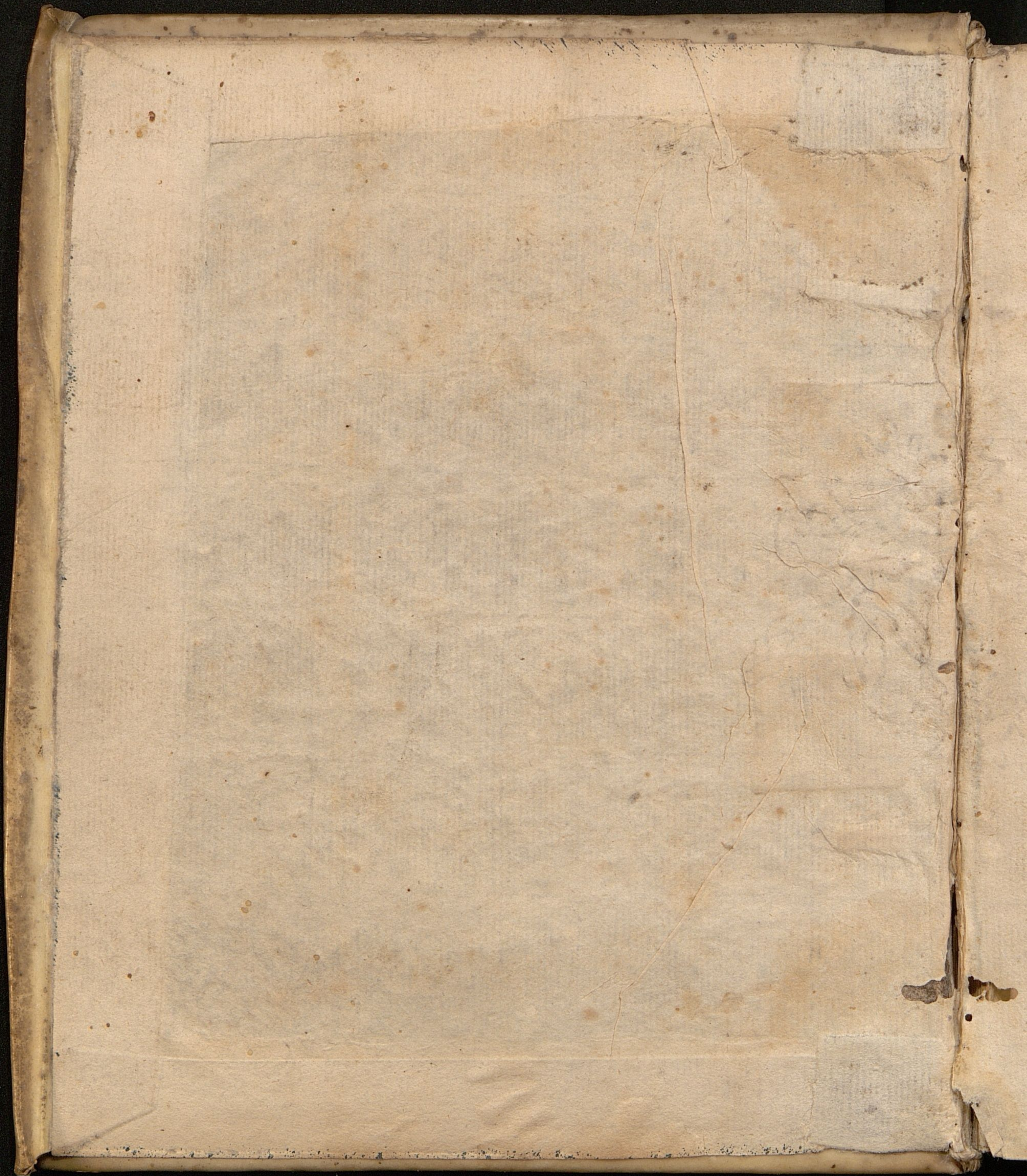
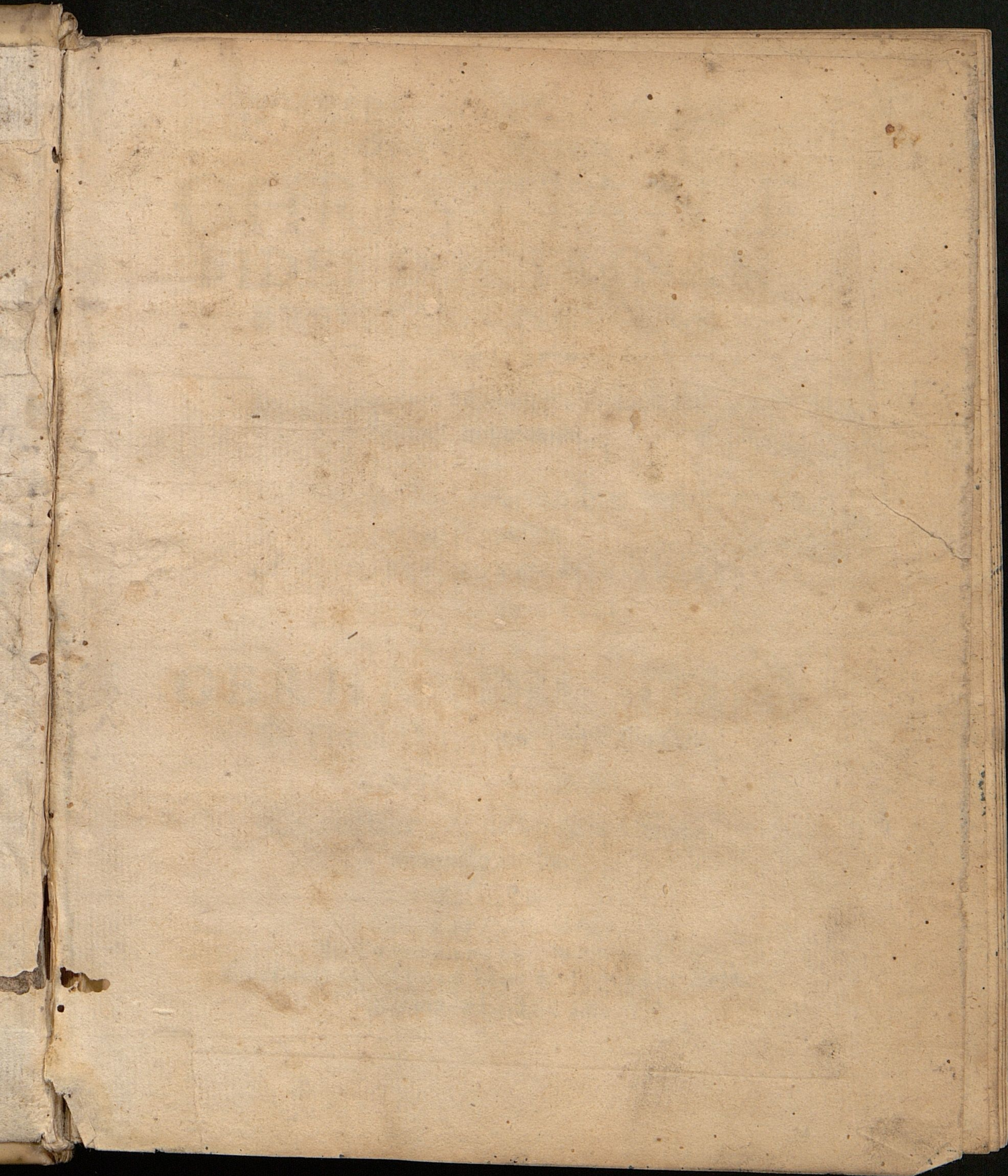
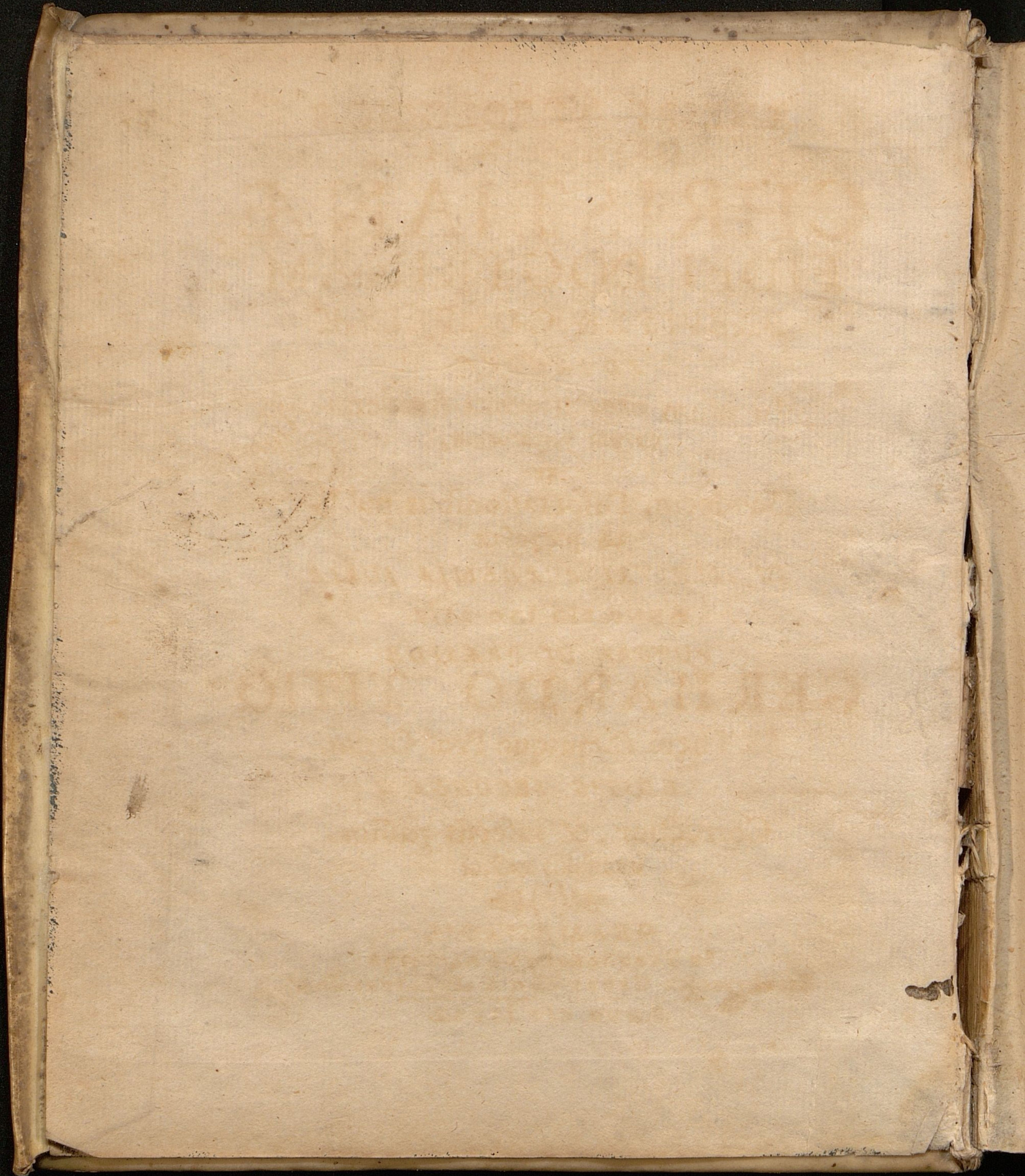

23
A

14.

DISSERTATIO THEOLOGICA

DE

LACHRYMIS
CHRISTI

QUAM

AVSPICE CHRISTO

PRAESIDE

IOACHIMO HILDEBRANDO

SS. THEOL. DOCT. EJUSQUE PROF.

ORDINARIO

IN ILLUSTRIS ACAD. IVLIA

DIE XXIV. AUGUSTI

Publicè ventilandam proponit

IACOBVS KVDERLINGIVS

Autor.

HELMESTADI

Typis HENNINGI MULLERI Acad Typ.

ANNO MDCCCLXI.

THESIS I.

DE saluberrimis piaque meditatione dignissimis LACRHYMIS JESU CHRISTI amantissimi Salvatoris nostri acturo, de LACRYMIS in genere præmittere nonnulla convenit. Græci Lacrymas δάκρυα h. e. fletu stillantes cerebri guttas famosiori vocis acceptione appellant, quas alijs quoque nominibus denotare consueverunt.

II. Et κλαυθμός quidem & θρήνος frequenter idem quod δάκρυα notant, quamvis interdum sit in significato diversitas. κλαυθμός enim cum vociferatione emissos ploratus, sæpe non connotatis lacrymarum stillidijs indicat. Quare in inferno, ubi igneas futuras lachrymas S. Macarius dixit, Salvator κλαυθμόν καὶ βρυχμόν τῶν ὀδόντων planctum ac miserrimos ejulatus fore asserit. θρήνος vero & ipsa δάκρυα lachrymabilem unâ querelam carmine conceptam, vel tristem quameunque elegiam solent exprimere, quam ab causam eadem vox lugubri Jeremiæ carmini, quo tristibus Hierosolymorum fati parentavit, imposita legitur.

III. Hebræi lachrymas voce $\pi\gamma\delta\tau$ significant, quæ madentem lachrymam, seu madidum humorem oculis effluentem denotat. Est enim à R. $\gamma\delta\tau$ *præ dolore & summa tristitia lachrymarum rivus oculis educere*. Græci ab hoc verbo suum οἰμάζω ploro & inversa radice *μοδαίνα*

rigo, humecto deducunt, sicut eruditè Clariss. Avenarius Lexic. Hebr. sub hac voce observat.

IV. Respondet מַעַר appositè Latinis *Lacrymis*, quamvis ea vox non semper humanis solùm fletibus attribuatur, sed de quovis alio liquore usurpetur. Sanè defluentem ex myrrhâ arbore liquorem Ovidius in *Metam.* lachrymas vocat: Myrrha enim ob turpissimum patris incestum in sui nominis arborem mutata Adonidem filium enixa continuis facinus suum piasse fletibus fertur,

*Et quanquam amisit veteres cum corpore sensus,
FLET tamen & tepida manant ex arbore gutta
Est honor & LACRYMIS stillatq; cortice Myrrha
Nomen herile tenet nullog; tacebitur ævo.*

V. Ad Myrrhæ mentionem obiter notare liceat, ejus laudatissimum unguentum, quod à putredine corpora conservat, provenire in Troglodyticâ Æthiopiæ regione, sub Ægypto, itemque in Arabia Felice ex Myrrhâ, (non arbusculâ, ut habent Lexica) sed procera & spinosa arbore, docente J. Camerario *Embl. Herb. II.* Desudat hinc quoddam *gummi*, seu *lachryma*, quam itidem myrrham dicunt, eaq; vel spontè profluit ventis vehementius spirantibus, vel inciso cortice elici solet, quarum illa prima dicitur atque optima censetur. Hanc secundam sed minus esse bonam tradit Nicol. de Lyra ad *Exod. xxx. 13.* Porro ex hoc *gummi*, cum recentius præsertim pingue admodum & succosum sit, unguenti seu olei genus exprimitur, quod Latinis *Gutta* dicitur, Ovidio *Myrrha Lachryma*.

VI. Porrò non tantum Latinorum *Lachrymæ*, sed & Hebræorum מַעַר per Metaphoram aliquando *mustum* & *oleum* significat, vel ut Avenarius reddit l. d. humorem

rem naturalem s. liquorem, qui defluit de uvis, oleo
& omnibus quæ guttatim destillant. Cæterum cum la-
chrymas præcipuè piorum ingens dolor & animi angor
attemperet, Scriptura S. easdem creberrimè per Metony-
miam pro calamitatibus & afflictionibus usurpat. Hinc
lachrymas suas sibi in cibum fuisse die ac nocte, Rex Pro-
pheta conqueritur, Psal. XLII, 4. *Cibasti nos pane lachryma-
rum & potasti nos lachrymis copiosis*, i.e. maximas afflictiones,
& inde profectos mœrores ac dolores nobis cumulasti.
Dicit autem affictos cibari & potari lachrymis, quia cum
genis defluunt, sæpe cibo ac potui miscentur, aut quod
fletibus indulgentes ciborum appetitu non valde capi-
antur, ut aperte colligitur ex Psal. CII, 9. *Cinerem tan-
quam panem manduco, & poculum meum cum fletu misceo.*
& v. 5. *Percussus est & sicut fœnum exaruit cor meum adeò,
ut oblitus sim comedere panem meum.* Eodem plane loquen-
di tropo dicitur Deus ab homine lachrymas amovere. Psal.
CXVI cum dolore & miserijs eripit. Hinc Apoc. VII, 17.
C. XXI, 14. *Deus piorum oculis lachrymas omnes absterget.*

VII. Quando verò iucundissimus lachrymarum fructus
& compensatio pro exantlatis miserijs promittitur, *in la-
chrymis seminantes cum exultatione messuri* dicuntur Psal.
CXXVI, 6. ex quo paternam Dei providentiam & in adversis
assistentiam certamque futuram liberationem prospicias.
In utrem Deus colligere piorum lachrymas fertur Psal. LVI.
Collige in utrem tuum lachrymas meas. Uter vino ac potui
servando ex corio confectum erat vasculum. Mysticè
ergo Deus lachrymas piorum colligit, ut nectar istud vel
hunc potum SS. Angelis, qui iisdem suo quodam modo
delectantur, præbeat, aut in piorum dulcis lætitiæ vinum
commutet. Hinc Psal. XCI, 15. seq. Deus promittit: *Ego
cum ipso sum in tribulatione; eripiam eum & glorificabo eum.*

Longitudine dierum replebo eum, & ostendam ei salutare meum. Aliquando cum lachrymis fufas preces & questus significat. Hinc respondere lachrymis piorum dicitur Psal. xxxix, 13. *Exaudi orationem meam Domine, & precationem meam auribus percipe; ad lachrymas meas ne sileas.* Pariter Regi Ezechiaë Dominus nunciat: *Vidi lachrymas tuas, quas inter preces & suspiria ad parietem conversus largiter egresserat* Es. xxxix, 5. Præter has in SS. obvias lachrymarum significationes alibi celebrantur lachrymæ cervi, humor in oculo cervi concrefcens, quem Medici suos in usus conferre norunt.

IIX. Extra tropum lachrymæ denotant excrementum cerebri aqueum, quod excoctione cerebri in oculorum glandulas detruditur, & ex ijs per constrictionem foras propellitur.

IX. Quod ut melius intelligatur, sciendum, ex coctione cerebri duo Excrementorum genera produci, alterum tenue, crassius alterum. Crassum est vel magis vel minus tale. Posterius per nares & palatum excernitur: prius ad aures ablegatur. Tenue est vel vapor vel humor. Vapor per cranij suturas prudentissimè à natura formatas exir. Hinc quibus ex formationis vitio futuræ defunt, continuum capitis dolorem patiuntur. Sed lachrymæ dicuntur humor, qui ut dixi in oculorum glandulas perque earum constrictionem foras emittitur.

X. Causæ, quæ easdem propellunt, variæ sunt. Potissimum tamen mens luctu gravis in lachrymas resolvitur. Si Stoicis credimus, *λύπη* dicitur q. *λύση* quod sit animi quædam dissipatio, & quod oculos solvat in lachrymas. Certè conjuncta sunt *λυπεῖσθαι* & *δακρῦεν* tristari & lachrymas fundere, unde Ethymologus scribit, dictam *λύπη*, ὅτι τὸ λύειν εἰς δάκρυα τὰς ὄπας. Boetius in metro I.

tro i. lib. i. de Conf. Phil. eundem lachrymarum fontem
nos versibus his docet:

*Carmina qui quondam studio florente peregi
Flebilis heu mæstos cogor inire modos.*

Ecce, mihi lacera dictant scribenda Camæna.

Et veris elegi fletibus ora rigant.

Et in Octavia Seneca Tragicus:

Scindit vestes

Augusta suas, laceratq; comas

Rigat & mæstis fletibus ora.

Unde in Sacris quoque literis pro ipsis rebus adversis lachrymas frequenter positas legimus v. g. *Eripuisti Deus de morte animam meam, oculos meos de lachrymis.* vid. th. VI. In funerum deductionibus ac publicis calamitatibus partim ex more adhibitæ sunt, partim sponte sua prodierunt: collectæ enim in cerebro ex cordis mœrere tristitiæ nubes per largos hos quasi oculorum imbres resolvuntur; quæ quidem lachrymarum causa per se atque princeps merito judicatur, cum luctus ultimò suis sedibus ex oculorum angulis eas expellat, & ad ipsas etiam generandas haud parum conferat momenti.

XI. Cernimus quidem etiam gaudentibus oboriri jucundos fletus, quales non uno loco sacre codex describit. Patriarcha cum à fratris Esavi ira profugus Rahelem Avunculi sui filiam primùm intueretur, eandem amplexus præ gaudio flevit Gen. xxix, ii. post elapsos deinde plures annos in gratiã cum fratre rediens, sibi invicem alter in alterius complexu lachrymas gaudij propinarunt Gen. xxxiii, 4. simile gaudium copiosissimas Josepho Ægypti Præsidi ex aspectu fratrum suorum, Gen. xlv, 2, & Benjamini Gen. xliii, 30. postremo etiam decrepiti, longisque annis non visi patris lachrymas extorsit.

XI. Nec:

XII. Nec raro externis à causis ac ex spiramentis radicum amararum sinapis, fumi, aliorum similibus lachrymæ provocantur. Ast hæc non tam lachrymas directè vel moraliter ut hîc de ijs loquimur causant quàm perfectè jam factas, & exitui propinquas quasi protrudunt. Gaudia inopinata, quia plerumque longus moeror aut diuturnior tristitia præcessit, ab eadem attemperatas per accidens proferunt, quas per se nunquam intenderunt. De externis oculum contrectantibus idem ferè est iudicium. Certè uti risus rem insuetam cum jucunditate admirabilem excipit: ita contrarius ei fletus merito tristitiæ defertur.

XIII. Constat porro soli homini convenire fletum, quod ei soli risus sit proprius: contrariorum verò commune est subiectum. Bruta densiori quam homo cute vestita parva sentiunt incommoda, & licet sentiant aliquando, clamore potius, quàm lachrymis dolorem produnt. Quare verò homini lachrymæ imprimis conveniunt, ejus rei rationem haud ineptam eamque è corporis humani constitutione petitam (non jam loquor de facultate flendi, quæ est animæ rationalis proprietas æquè ac risibilitas, sed de lacrymis ipsis) reddit Julius Cæsar Placentinus, tr. de Lachr. cxii. *Censeo, inquit, solum hominem flere, quod inter omnia animalia cerebrum adeptus sit pro corporis sui magnitudine amplissimum duplâ, quantitate boum cerebrum excedens. Illud itaq; si tam vastum sit, si in tantam amplitudinem auctum, quis statim non judicet, indigere hoc pluri alimento? neq; sibi exiguam illam quantitatem, quæ cæterorum animalium cerebris alioquin potuisset sufficere, in hoc idoneum esse ad tantam molem enutriendam? Si magnum vastumque sit cerebrum hominis, & majori indigeat alimento, colligere hinc facile*

cil eest, pro tanta tamque copiosa coctione plurima etiam excrementorum genera superesse, quibus natura sapientissimè suum locum destinavit. Glandulas æquas, etsi in aliorum etiam animantium oculis reperias, tamen ad exiguam humilitatem pro oculo ob nimium motum æstuante refocillando eas factas constat.

XIV. Videntur quidem bruta quoque animantia flere, & crocodilus antequam hominem devoret, lachrymari fertur, sed *videntur & dicuntur* solummodo flere, revera nec flent nec lachrymantur. Ut enim animantia bruta voce ac gestibus lætitiæ declarantibus ridere videntur, verè autem non rident: sic & quoties ululatu dolorem manifestant, lachrymari vulgo putantur. Nec porro quilibet humor oculo emissus lachryma est; Instar est lacrymæ, lachryma vera semper non est. Soli enim homini propriæ sunt lacrymæ, reliquis animantibus abusive aut per tropum vel κατ' ἀναλογίαν solum competunt.

XV. An vero & ter benedicto Servatori nostro lacrymæ verè ac formaliter competant, non sine controversia olim quæsitum fuit. Veterum nonnulli, inter quos Hilarius, contenderunt, Humanam naturam in Christo propter personalem cum Verbo Unionem, nullis passionibus fuisse obnoxiam: imò multis etiam alijs cætera doctis viris visum fuit indignum, Personam Filij Dei ἀδμονεῖν, & tanta consternatione conflictari, ut Angelo confortante indigeat, idque maxime ob eam causam, quod Arriani hoc argumento Divinam naturam Christo detraherent; quod ut eliderent Patres, lachrymas Christo Domino nostro quidam non concesserunt.

XVI. Verum uti Filius Dei humanam nostram naturam integram, cum omnibus proprietatibus essentialibus,

B

libus,

libus, tam constitutivis, quam consecutivis assumfit; ita & flendi potentiam, unde sunt lachrymæ, ipsi competere tam certum est, ut neganti, aut ab ejus persona eam removenti ipsam humanitatem necesse sit evertere; cum, cui lachrymandi, eidem & ridendi (quæ hominis solius propria est) potestas desit, adeoque nec sit homo.

XVII. Nos scripturæ sacræ certissimo fundamento innixi, Christum vere flere potuisse & revera flevisse negandum non censemus, imò nusquam fere magis pietatem ejus demiramur: Minus enim contulisset nobis, nisi & nostrum suscepisset affectum. Præclara hac de re sunt verba S. Augustini lib. xiv, de C. D. C. IX. *Neg. enim, inquit ille, in quo verum erat hominis corpus, & verus hominis animus, falsus erat humanus affectus. Ille hos motus certa dispensationis gratia, ita cum voluit, suscepit animo humano, uti cum voluit, factus est homo.*

XIIX. Sacra certe Scriptura, sicuti *Φυσικά* illa καὶ ἀδιάβλητα πάθη, naturales & irreprehensibiles passionēs, (ut vocantur ab Evagrio lib. iv. cap. xxxix,) videlicet: **TURBARI SPIRITU** Joh. xiii, 21. **CONTRISTARI** Matth. xxvi, 18. **EXULTARE** Luc. x, 21. **GAUDERE** Joh. xi, 16. aperte Salvatori nostro tribuit; sic & diversis temporibus lacrymas eum fudisse affirmat. Homo quippe Christus factus est ita, ut præter peccatū humani nihil, tēpore exinanitionis ab ipso fuerit alienum; præcipue cum & omnium humanarum calamitatum tristissimam crucem & mortem non declinaverit. κλίνας enim τὴν κεφαλὴν παρέδουε τὸ πνεῦμα. Joh. xix, 30.

XIX. Quamvis autem de fuis Christi lacrymis testante Scriptura res certissima sit; quoties tamen dolore correptus eas emisit, inter Ecclesiæ Doctores haud
conve-

convenit. Holkot. Lect. xxciix. in lib. Sap. Christum se-
pties flevisse asserit: 1. in nativitate, quando primam vocem
emisit plorans, Sap. VII, 3. 2. In circumcissione ex dolore, quod
probare conatur ex Heb. II, 17. 3. In Hierosolyma civitatis
compassione Luc. XIX, 41. 4. In Lazari resuscitatione: quam-
vis hæ illis priores fusæ sint Iohan. XI, 25. 5. In Iuda pro-
ditione, quod colligit ex Ioh. XIII, 21. ubi dicitur: *Quod*
cum dixisset Iesus, turbatus est spiritu, & protestatus est & di-
xit: Amen, amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me.
Hanc animi perturbationem fletus expertem non fuisse
arbitratur. 6. In horto, cum oraret & sanguinem sudaret.
Luc. xxii. 44. Hic enim (ajunt) Christus toto plorabat corpo-
re, ita ut undique prorumperent lacrymæ cæque san-
guineæ. 7. In ara crucis quod Heb. v, 7. Apostolus innuit.
Alij Quatuor solummodo vicibus Salvatorem flevisse, col-
ligunt, & 1. quidem statim in ipso natali, quod & Sanctæ
Ecclesiæ hymnus confirmare videtur, his verbis: V A-
GIT INFANS INTER ARCTA CONDITUS PRÆ-
SEPIA. Secundo lachrymas fudisse dicunt, cum Lazarum è
sepulchro resuscitaret. Tertias aspectis Hierosolymis. Quar-
tas autem in ara crucis, ex oculis patientis largiter ebullisse.
Et ne probabilitate destituatur ea assertio, addunt, signi-
ficatum hoc fuisse quatuor nobilissimis Paradisi flumi-
nibus. Quatuor enim de Paradiso Cordis Christi prodierunt flu-
mina, que totam Ecclesiam irrigarunt, eamq; à sordibus pec-
cati abluerunt, contraq; minutas concupiscentia flammæ eam
refrigerarunt.

XXX. Verum enim verò quamvis neutra senten-
tia impia sit, vel hæretica nec de Christo homine aliquid
humani, demto peccato, alienum statuat; præsertim cum
& Propheta eum omnes infirmitates & passiones nostras
in se suscepisse, ac tulisse confirmet, Ies. LIII, 5. imo poste-

rior planiora Scripturæ S. vestigia legens, probabiliter quartum Christi lachrymarum tempus in nativitatem conferat; nisi forte vagitum infantis nomine lachrymarum indignum censeas, cum infantes propriè non flere, sed vagire dicantur, nihilominus tamen hæ passionnes humanæ in actu secundo Salvatore nostro, *non ex inevitabili necessitate natura, quam prohibere nullo modo potuisset, convenerunt*, sed ab ipso libere quoties placuit vel officij ratio, & Æterni Patris voluntas efflagitavit sunt assumptæ. Nos enim, ait Augustinus, lib. xiv de C. D. cap. ix. *illas affectiones habemus ex humana conditionis infirmitate; non autem ita Dominus Iesus, cujus & infirmitas fuit ex potestate, & cum voluit, certa dispensationis gratia eas suscepit, ut cum voluit, factus est homo.* Cum porro scriptura tacente nemini quicquam asserere temere in Sacris liceat, tutius est, cum clarissima scripturarum litera hic nos informet, tria lachrymarum Christi tempora dicere, Primum in resuscitatione Lazari, Alterum in regio Salvatoris in sanctam urbem ingressu, Tertium in ara crucis, dum preces & supplicationes cum magnis clamoribus & lacrymis obtulit. Heb. v, 7.

XXI. Hæ distinctis temporibus ac locis fusæ Christi lachrymæ considerationem stylumque nostrum subibunt. Primas à Salvatore ad Lazari tumultum scriptura emissas ait: sic enim omnibus & dictionis & rerum majestate sublimior, indeque merito Aquila dictus Johannes Cap. xi, 32, 33, 34. *Maria, inquit, cum venisset, ubi erat Iesus (erat autem adhuc extra castellum) videns eum, cecidit ad pedes ejus, & dixit ei: Domine si fuisses hic, non esset mortuus frater meus. Iesus ergo, ut vidit eam plorantem, & judæos, qui venerant cum ea, complorantes infremuit spiritu, & turbavit se ipsum & dixit: Vbi posuistis illum? Dicunt ei: Domine ve-*

ne veni & vide. ET LACHRYMATVS EST IESVS.
Dixerunt ergo Iudai: Ecce, quomodo amavit eum!

XXII. Causas ad hunc fletum impellentes non obscure ex Evangelistæ verbis tres colligimus: Indignationem, Commiserationem seu Luctum, & Amorem, qui affectus potissimum ciere mortalium lachrymas consueverunt. Et indignatio quidem, tamen rarius in viris per lachrymas exire solet, in mulieribus tamen frequenter nec in viris omnino nullis fletum provocat, potissimum autem alijs affectibus, lachrymarum productivis conjuncta fortius easdem propellit. Fuisse autem Dominum ad Lazari tumulum indignatum apertissimè testatur Evangelista: *Iesus, inquit, ubi vidit eam (Mariam) plorantem, INFREMIT SPIRITV ET TURBAVIT SE IPSVM.* Non turbabatur, aut percellabatur ab iracundia, *SED TURBAVIT SE IPSVM.* Licet enim omnes humanos affectus suscepisset in naturæ assumptæ veritate, sine tamen peccato aut vitio, seu defectu omnes: quare non rapitur affectibus, aut extra se fertur, sed pro re nata intra se volens, eosdem extra se ostendit. Præclare hanc rem D. Ægidius Hunnius comm. in h. l. explanat: *Scribit Iohannes, inquit, Iesum infremuisse spiritu, & se ipsum turbasse, i. e. non obscuris indicis quandam commotionem animi declarasse, & serio indignatum esse adversus illum generis humani hostem, diabolum, cujus invidia mors in orbem esset introducta, ut sine discrimine, & promiscuis plane funeribus, non tantum malos, sed optimos quosque abripiat, cujus tristissima sortis recordatione serio irascitur dominus, quasi minas Satana & morti intentans.* *NON ENIM CARVIT AFFECTIBVS HVMANIS CHRISTVS, TAMETSI A LABE PECCATI FVERINT REPVRGATI, quemadmodum hic fremitus NON CVM ANIMI PRÆCIPITATIONE aut effræni impetu conjunctus,*

*junctus, sed DEBITA TRANQUILLITATE ET PLACIDA
MODERATIONE TEMPERATUS FUIT.*

XXIII. Misertus Servator noster h. l. est tum totius hu-
mani generis; tum plorantium defuncti sororum & ju-
daeorum ad consolandas eas praesentium & collachry-
mantium. Erat solenne judæis, non modo ante-
quam humaretur defunctus, vigilijs adesse tristantium,
horumque luctibus verba dictare consolantia (quod haud
obscurè docent filij Jacobi *ad Patris*, amissum filium lu-
gentis *solamen consurgentes* Gen. xxxvii, 35. nec non Iobi
tres cognati, Iob. ii, ii. qui per septem dies in pavimen-
to taciti cognato assedisse leguntur) sed solebant etiam
finitis justorum ceremonijs ad lugentes propinqui aut vi-
cini aut quicumque afflictorum misericordia moti ad hos
consolandos divertere. Iuvat hac de re, oblata occasio-
ne ascribere R. Maimonidis verba ex cap. xiii, §. 1. seq. ut
citatur exquisitissimus Geierus de Luctu Ebr. c. vi, §. 24.
*Postquam sepeliverunt, ait, mortuum, congregantur lugentes
atq; stant ad latus sepulchreti, & cuncti funus comitati circum-
stant, series ante seriem, & nulla series infra numerum dena-
rium, nec etiam lugentes infra hunc numerum. Item: Lu-
gentes stant ad latus consolantes, sigillatim ad eunt lugentes,
hoc modo alloquentes: SOLATIVM OBTINGAT
VOBIS COELITVS.* Postea lugens vadit ad domum
suam, totoque luctus septiduo accedunt ipsum בני אדם
filij hominum ad consolandum ipsum, veniuntque tam perso-
nae novae (quae antea nondum visitaverant) quam quae fuerunt
ante hac. Ejusmodi solantium multitudo teste Evan-
gelistâ d. l. quæ collugeret, apud Mariam & Martham,
veniente in Bethaniam domino adfuit, eisque collachry-
matus est Dominus, quippe qui & hominum malis unâ affi-
citur

DA
u-
ju-
ry-
re-
n,
ud
lu-
obi
en-
am
vi-
nos
io-
ut
24-
tes
um-
na-
Lii-
es,
AT
um
בני
so-
unt
an-
m,
ry-
ffi-
tur

citur, Heb, iv, 15. & omnes olim absterget de plorantium genis
lachrymas. Apoc. vii, ult. Es. xxv, 8.

XXIV. Primas autem in hoc lachrymarum elu-
vio partes Amor habet; sic enim & Iudæorum nonnulli Ser-
vatoris fletum interpretantur: *Ecce*, ajunt, *quomodo amavit*
eum! Nec falso: Charum enim Dominus ob pietatem &
charitatis officia, quæ sibi & discipulis præstiterat, habuit,
ideoque frequenter apud eum diverterat: præcipue verò
ob susceptam Evangelij salvificam fidem eum magni fe-
cerat, hinc aperte amicum nominat. *Lazarus amicus no-*
ster dormit Ioh, xi, eod. Ejus ergo, quem tantopere ama-
bat, obitum lachrymis dolet. Non aberravero forte, si amo-
ris plenas Domini nostri lachrymas typis ex antiquis seculis
illustrem: Nam & Iosephi quondam Ægypti Præsidis er-
ga uterinum Benjamin fratrem amor per lachrymas eru-
pit. Genes. xliiii, 30. David Ionathanem, quem in
germani fratris, imò in animæ propriæ diligebat loco
(& ille illum contra, qui reciprocus amor est optimus)
multis cum lachrymis amplexus & osculatus est. 1.
Sam. xix, 41. Dei autem filij amore quid ardentius, unde
nec mirum largiores illi lachrymarum rivis fluxisse. Si
enim juxta Poëtæ dictum *οἱ ἀγαθοὶ εὐδάκρυτοι εἰσιν*, quid
mirum est optimum Dei Filium, cujus præcordia præ amo-
re filiorum hominum languent, in lachrymas adeò
pronum fuisse?

XXV. Finis lachrymarum Filij Dei, quas ad Lazari
bustum fudit, erat solamen lugentium: plorat enim ea-
rum commiseratione motus, ut pariter luctu suo & plan-
ctu commotum Dominum & calamitate sua seriò ta-
ctum intelligerent, deque futuro auxilio spem concipe-
rent firmiorem.

XXVI. Quo præcise tempore fleverit Christus a-
micum

micum à morte reducturus, dictu difficile est. Accidit certe in ultimo Christi itinere Hierosolymitano, quo non tam ad legale pascha celebrandum, quam ad semetipsum Deo Patri suo hostiam pro peccatis hominum offerendū sponte sua migravit. Certū fortasse diem nemo assignabit: crediderim tamen secunda ante Domini passionem septimana contigisse. Iudæis enim audientibus Lazarum Virtute Domini vivum è monumento prodijisse, eundemq; ante tempus ad necem quærentibus, *Christus aliquot dies in regionem juxta desertum, in oppidulum Ephrem discessit; ibiq; cum discipulis parvam moram traxit, nec aperte amplius, inter Iudæos versatus fuit, d. l. v. 53, 54.* Die deinde septimo ante pascha judæorum reversus fuit Bethaniam ibique cum resuscitato Lazaro commoratus loh. xii, 1. Septimus ille dies in X mensis Nisan nostro Aprili ferè respondentis incidit. Evangelista enim ex judæorum consuetudine paschatis tempus denominat, qui non secundum Dei præceptum pascha suum à xiv m. Nisan exorsū sunt: sed ex Majorum tradita dispensatione in sequentis usque diei vespere oblationem paschalis agni differebant, ne die quinto à Sabbatho, nostro diei Jovis respondente agno sacrificato, sextum festivè feriarentur, & succedente postridie ordinario sabbato, duo haberent contigua sabbata, ideoque quoniam xv die suum judæi pascha comedebant, retrorsum numeranti, sextus ante Pascha judæorum dies, in decimam mensis lucem incidit: hora enim ultima xv lucis judæorum magni Sabbathi erat initium.

XXVII. Porro hic Christi fletus extra vicum Bethaniam, cum ad Lazari sepulchrum Dominus tenderet, accidit. Hebræorum enim mortui extra mœnia consueverant sepeliri, vel IN AGRI SPELUNCA, quale sepulchrū Sarae
sue

sux Abraham ab Ephrone Hethæo mercatus est Gen. xxiii,
16. penes quam postmodum ipse positus Gen. xxv, 9. Cui
deinde Filius Isaac & nepotes adjuncti Gen. xlvii, 30. c.
xliv, 26. L. 13. & Jos. xxiv, 32. Sic & peregrini & hospites pe-
culiarem Hierosolymis nanciscebantur agrum sepulturæ
Matth. xxvii, 7. Et hæc causa est, quod extra urbem de-
portati leguntur mortui II Reg. xiii. Quædam vero se-
pulchra *IN MONTIBVS AVT COLLIBVS* excisa fu-
erunt: talia scriptura commemorat Eleazari, qui sepultus
est in colle Pinchas filij sui, qui datus fuit ei in monte E-
phraim Jos. xxiv, 33. nec non Civium Bethel II Reg. xxiii,
16. Quin & *HORTI extra urbem* mortuorum *κοιμητήρια*
facti, quamvis principaliter voluptatis ergo soleant in-
strui. Sane Ioseph egregius Servatoris nostri pollinctor,
in horto suo perpetuum mortalitatis suæ monumentum
in petra excindi curaverat Matth. xxvii, 60. Denique *SUB*
PATULA AC UMBROSA QUERCIV Debora sepulta
legitur Gen. xxxv, 8. quod sepulchrum hodiernum osten-
di Adrichomius Theat. T. S. fol. 16, n. 42. refert. Itemq;
Saulis & filiorum ejus ossa sub quercu recondita esse ex
I Sam. xxxi, ult. discimus. Quanquam *NEC INTRA UR-*
BEM AUT VICORUM SEPTA nullorum sepulchra
fuerint. *Regi enim Manasse & Ammoni monumentum in*
horto, regia contiguo fuit, II Reg. xxi, 18, 26. *in quo Sancti-*
us illustre aliquod mausoleum, regio cadavere dignum ab ipso
Rege adhuc vivo constructum fuisse existimat; quò non
immerito referas magni & fidelis Domino Prophetæ Sa-
muelis sepulturam, quem *בְּבֵיתוֹ בְּרָמָה* in domo sua in
Rama conditum, I Sam. xxv, 1. & Ioabi, quem I Reg. 11, 24.
בְּבֵיתוֹ In domo sua sepultum legimus. Ubi dubio pro-
cul synecdochicè area domui contigua, vel quicumque
locus domui cohærens, extra tamen eam situs intelli-
C
tur

tur. In ipsa namque domus area aut tecto vel celsa hu-
matus non existimo, cum suo modo judæis immunda
sepulchra divina lege fuerint, siquidem Num. xix, 16, 18.
*Quicumq; ruri inventum occisi vel per se mortui hominis cada-
ver attigisset, septem diebus immundus habebatur, ordina-
rioque ritu & ceremonia purificandus & expiandus erat.*
Quare extra habitaculum, in loco paululum remoto, ne
in sepulchri contrectationem facile inciderent, nec con-
taminarentur, sepeliri curarunt defunctos. Lazari ve-
ro tumulus, cum teste Johanne d. l. 29. fuerit locus, in
quo Christus fleuit, evidens est extra civitatem has Chri-
sti lachrymas fusas. Sed altera Christo flebilis hora in-
stat. Properemus ergo & in hoc etiam fonte sacro & Sal-
vatore & nos ipsos contemplemur.

XXIX. Eas à Luca descriptas legimus his verbis:
*καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἐκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ λέγων· Ὅτι εἰ ἔγνων
καὶ σὺ h. e. Et ut appropinquavit videns civitatem fleuit super
eam dicens: Quia si scires & tu &c.*

XXIX. Prima hîc loci & temporis circumstantia
se offert: Salvator enim has secundas lachrymas Hierosoly-
mis propinquus effudit, in descensu montis olivarum, qui
clivus sanctam urbem ingressuro superandus erat. *ὡς ἤγγι-
σεν ἰδὼν τὴν πόλιν.* Ob vicinitatem scilicet Urbs in cacumine
montis oculorum sese aspectui ingerebat: Sanctus quip-
pe Lucas Act. 1, 12. Olivarum montem itinere Sabbathi
Hierosolymis abesse scribit, quod quidem spacium à di-
versis diversimodè definitur. Iosephus lib. xx Antiqq. c.
vi. §. 12. eum montem è regione urbis ad quintum abes-
se stadium affirmat. Stadium autem definiente Suida est
*μέτρον τι ἔλεγομένον μίλιον. Ἐπὶ τὰ γὰρ ἡμισυ στάδια ποιεῖσι μίλιον· τὸ
δὲ στάδιον ἔχει πόδας χ'. ὁ πῦρ δακτύλος 15' h. e. Est (stadium) pars
quedam spacij, quod dicitur milliare. Septem enim stadia cum
dimidi-*

dimidiato faciunt milliare. Habet vero stadium pedes DC. Pes
vero digitos XVI. Herodotus in lib. II. Hist. quem Euterpe
in scriptis pag. m. 202. interprete Laurentio Valla, inquit:
Centum iusti passus sunt stadium unum, sex (passus) iugerum.
Passus mensura sex pedum, s. IV cubitorum; Pes autem IV pal-
morum, cubitus vero VI palmorum. Dilucidius paulo quam-
vis diversè Tremellius: Iter, inquit, quod apud Hebraeos
Sabbato emetiri ex veterum traditione concessum est, hic defi-
nitur, esse STADIORVM CIRCITER VII. STADIVM autē
sciunt omnes CXXIV PASSVS continere, atq; octavam milliariis
Italici partem. Disertè itaque Syrus Paraphrastes docet; Iter
Sabbati ultra milliare unum non excedere: Quam sententi-
am Hebraei clarius etiam explicant, atq; confirmant in Talmude
tr. I. ערוּבִיךְ c. IV. Vulgò tradunt, spacium quod emetiri lice-
bat die Sabbati fuisse bis mille cubitorum. Cubitum autem me-
tiuntur palmis minoribus, quos Graeci vocant παλαιστῖν, quo-
rum quilibet continet IV pollices: sex autem simul, cubitum u-
num efficiunt. Cubitus passum minorem constituit qui Geome-
trici pars est media. Vnde necessario colligitur Sabbati iter
duobus quidem mille passibus definiri, sed minoribus, qui milli-
are unum duntaxat conficiant. Hæc Tremellius. Carolus
Sigonius lib. v de Rep. Heb. cap. ult. de δευτερώσει, sive tra-
ditionibus Pharisaeorum differens super h. l. Eucharium
citatur his verbis: Sabbati iter significare mille passus: quia
Sabbato usque ad montem oliuete ire Judæis licuerit, vel certè
sicubi fuissent; tanto spacio deambulandi licentiam præsumpse-
rint. Posterior mille tantum passibus sabbati iter definit,
cum Tremellius duo passuum millia deambulare conces-
sum fuisse dixerit, à quo tamen Sigonius non abit, quod
hic majores, h. e. Mathematicos, ille minores & judæis
usitatos passus sive cubitos intelligat. Conciliari hi cum
Iosepho possunt, quod hic definiendo olivarum montis

ab Hierosolyma distantiam certo & rotundo numero pro majori utatur, nec de investigando excessu multum sollicitus fuerit: illi vero Hebræorum testimonijs innixi, paulo ad veritatem propius accesserint. Ex adverso ergo nec adeo procul ab Hierosolymorum urbe Dominus noster in secula benedictus intuens civitatem lachrymatus est.

XXX. Temporis circumstantiam quod concernit, flevit die quinto ante Pascha, cui se Salvator noster ultima vice corpore aspectabili sistere tq. Sionis Filia Regem, cujus manu infernales copiae collapsurae, & tq. Sacerdotē, cujus proprio corpore oblato, & sanguine fuso justissimus æterni Patris furor placandus & hominibus reconciliandus esset; Universoque hominum generi ceu unicum humanæ salutis vindicem publicè ostendere volebat. Et jam quidem dudum stupendis miraculis, supra naturæ vim sanatis ac depulsis morbis, ejectis dæmonijs insana rabie frementibus ac indignantibus, inque vitam revocatis defunctis se naturæ totius Architectum ac Dominum, inferni debellatorem, mortis victorem & Dæmonum percussorem ostenderat; nec eam ob causam immerito faustis vocibus exceptus subjectisque vestibus, & sparsis per viam palmæ frondibus Rex benedictus salutabatur, celebrique pompa stipatus augusta ad penetralia, ad sanctæ Sionis templum deducebatur, adversarijs licet ægre ferentibus ac obstupentibus, de quo sic Lucas d. l. v. 38. ἐγ-
γύζοντες δ' αὐτὸ ἤδη πρὸς τῆ καταβάσει τῶ ὄργε τῶν ἐλαιῶν, ἤρξαντο
ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν θεὸν φωνῇ μεγά-
λῃ πρὸς πάντων, ὧν εἶδον δυνάμεων, λέγοντες· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος
βασιλεὺς ἐν ὀνόματι κυρίου, εἰρήνη ἐν οὐρανῷ, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις
ubi obiter observa Lucam non exprimere vocem *παννὰ*
à reliquis Evangelistis expresse positam, Matth. xxi, 9.
Marcii

Marc. xi, 10. Joh. xii, 13. Rationem Capnio lib. 17. de
verbo mirif. c. xi, (ubi plura ex novo Testamento sphal-
mata notat) hanc reddit. Cum reliqui Evangelistæ cor-
ruptè ex Ps. cxix. vocent יהושע transcripserint, ma-
leque Græca indole ἰωαννα pronunciauerint, quod fortas-
se genium satis familiarem sibi non reddiderint; Lucam
quippe Græcum natione, Græcâque eruditione insignem,
maluisse rem ipsam vel sensum Græca paraphrasi trans-
scribere, quam corrupte scribendo infidelibus Iudæis aut
imperitis Ethnicis sanctum Evangelium ridendum pro-
pinare. Sed vereor, ne hoc cum injuria Evangelistarum
fit dictum. Itaque huic rationi nolim subscribere. Sanctus
Johannes, qui postremus omnium Evangelium suum scri-
psit, faustis acclamationibus & exserta voce Hosanna
Christum exceptum esse à populo scribit l. c. v. 12. seq.
*Multa, inquit, turba, quæ venerat ad festum, cum audissent
quod veniret Iesus Hierosolymam, acceperunt ramos palmarum
& obviam ei processerunt, & clamabant ἰωαννα Benedictus, qui
venit in nomine Domini, Rex Israel. Testificabatur ergò tur-
ba quæ erat cum eo, quando Lazarum vocavit de monumento,
& suscitavit eum à mortuis.* Inter medios hos populi &
piorum discipulorum applausus, dum rex salutatur ac be-
nedicitur urbem respicit ac plorat.

XXXI. Causam hujus fletus Christi notat Evange-
lista dicens: ἰδὼν τὴν πόλιν ἐκλαυσεν ἐπ' αὐτὴν *videns civitatem
flevit super eam*: urbis nomine & ipsam & incolas intelli-
gens: hujus quippe aspectus tantam doloris materiam
Sancto Redemptori nostro suppeditat, ut inter læta juba
& summos quibus afficiebatur honoris titulos, in lachry-
mas solveretur. Obversabatur enim omniscientiæ ejus o-
culis horrenda Hierosolymitani populi clades & terribi-
lissimum urbis excidium enormibus incolarū flagitijs de-
cretum.

cretum. Refert hanc causam ipse Servator dicens: *Veni-
ent dies in te, & circumdabunt te inimici tui valle, & cingent
te, & coangustabunt te undiq̃, & solo equabunt te, & filios tu-
os in te, & non relinquent in te lapidem super lapidem.* Undi-
que ex aspectu urbis lachrymarum causa & tristitiæ mate-
ries sese obrulit.

XXXII. Urbs toto terrarum orbe nobilissima erat &
celebratissima, quâ, ætatem si spectes, nihil antiquius: à
Iebusitis enim Abrahami jam ævo Iebus vocabatur, si con-
ditores, nihil nobilius, Reges enim potentissimos, & ad-
dam Deo charos habuerat: quippe quam David Iebusæis
ademptam operibus pulcherrimis & stupendis adornave-
rat, & ejus Filius Salomo duobus magnificentissimis xx
annos tota ferme Palæstina opus faciente extructis ædifi-
cijs Templo & Regia auxerat; si structuram, nihil admira-
bilius: ex splendenti enim & candido marmore constru-
cta fere omnia erant. Si ædificia, nihil decentius, nihil
juxta vicos & partes urbis artificiosius tanquam una ef-
sent privatorum contignatio, positum erat; magnatum
vero ædes & celsitudine molis & dignitate structuræ & fir-
mitate materiæ, (ex marmore enim pleræque puro) ad-
mirationi erant, ut quid primum in ijs admirari oporteret,
dubitasses. Si situm & aëris temperiem, nihil hac urbe
salubrius; montibus enim imposita erat, & civitatis for-
dibus occultos per meatus obductis ad salubritatem facta
omnia erant; si incolas, nihil ijs excellentius, quippe ex
omnibus gentibus collecta manus erat, omnipotente Dei
manu Ægypto educti quique multos jam annos sedem ejus
terræ & imperium tenuerant. Si fortitudinem, nihil illis in-
colis animosius; acerrimos enim frequentissimè hostes
depugnaverant & felicissime fuderant. Si bellandi artes, à
Deo

Deo ipso instructi & propugnati contra hostes prodierant,
& salutare dei, ipsi ociosi spectarant. Si religionem, soli
Hierosolymarum & Iudææ incolæ verum Deum agnosce-
bant, & allatis primitiis, donariis, Sacrificiis & Holocau-
stis colebant; si felicitatem, ipse Deus inter eos habita-
bat. Ps. xxiv. Hoc præside illic judicia agebantur, justè
omnia gubernabantur, cuius sanctum nomen in templo in-
vocabatur, ad cuius monitum & responsa vias suas infor-
mabant, cui omnes gentes ex omnibus terrarum parti-
bus dona ferentes supplicabant.

Vno verbo, vates sacer de eadem verè ac iter.

Abramidarum ceteras urbes supra

Dominus Sionis diligit

Portas, Sionis imminet qua montium

Fundata Sanctis collibus.

O prædicanda posteris seclis Sion

Beata mater urbium!

Tecumne Babylon audeat componere?

Tecumne Memphis insolens?

Præclara quamvis & Palæstina & Tyrus

Iactet virorum robora:

Nihil ad Sionem fortibus factam viris

Favore tutam numinis.

Tantam urbis & antiquæ & firmissimæ, juxta ac pulcher-
rimæ gloriæ respicienti majus præbere Salvatori gaudi-
um, quàm mœrorem poterat: Quis enim tantum pul-
cherrimæ urbis splendorem non miretur? Quisve mar-
moreo illo, & aurato inter ebora distincto cœlo non
gaudeat? Quæ ergo ratio ob quam Sanctus Sionis Rex ur-
bi suæ illachrymat? eam sequentibus verbis exponit:
Ὅτι εἰ ἔγνωσ καὶ σὺ καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἡ πρὸς εἰρήνην σου νῦν δὲ
ἐκέρθη δὲ τὸ ὄφθαλμῶν σου. Peccatorum veterno videlicet

Buchan.
ps. xxiv.

op.

oppressi in utramvis aurem securi dormiebant, nihil Numini vindictam morati, nec de salute suâ solliciti.

XXXIII. Salvator solemni in urbem ingressu regem se-
cōmonstrabat. Sionis & salutabatur, mox corporis sui san-
ctissima in ara crucis oblariōe Sacerdotis opus exacturus,
jam cum lacrymis vaticinando, clademq; suam urbi præ-
dicando Prophetā à Deo missū sese testatur perfectissimeq;
has sui muneris partes obit. Primò enim populo improbi-
tatem suam exprobrat, quod veterum Prophetarum fere
primarium erat munus: *Clama, inquit Dominus ad Jesaiam*
cap. LIX, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & anun-
cia populo meo scelera eorum, & Domui Iacob peccata eorum.
Et ne metu periculi segnius hoc facerent, adduntur præ-
cepto minæ, *quod tacente Propheta pereuntis impij sangui-*
nem de manu ejus requirere dominus velit. Ezech. III. 17.
Sanctus verò Salvator noster se à Domino missum dicit,
Ies. XLI. 1. *cui Dominus in ore verbum suum posuisse, ac si quis*
ijsdem auscultare noluerit se ultorem dicit fore. Deut. XIX.
17. Vt ergo veteres illi SS. Prophetæ castigandis audito-
rum criminibus plurimum operæ suæ tribuerunt; Ita à
Patre in orbem missus Propheta cum primis ob peccata
homines objurgat, Et hic quidem, inquit: *si scires &*
tu etiam in hac die tua ea quæ ad pacem tuam! Quibus ver-
bis etsi desperatam judæorum improbitatem, perditamque
securitatem inculari dubium non sit, tamen nihilominus
inter interpretes de eorum sensu dissidium est.

XXXIV. Cajetanus enim & Iansenius perfectum
Christi verborum sensum, nec quicquam ijs addendum
esse censent; alij ellipticam orationem & ob moerorem ab-
ruptum sensum, additis quibusdam præ mærore omif-
sis, complendum esse censent. Illi (referente B. Ger-
hardo Harmon Evang. cap. CXLV.) 1. Particulam *ei* in
sensu

sensu optandi exponunt, *O si*, vel *utinam scires!* id enim frequenter usu venit, ut Odyss.

Εἰ γὰρ ἐμοὶ ἴσως δὲ θεοὶ δύνανται παραθεῖν. γ.
Utinam mihi tantam Dijs facultatem adderent! Et apud Lucianum in Caucaso: εἰ γὰρ γένοιτο λαύλα. *utinam hæc fierent!* Eo sensu usurpatur à LXX pro ἰη Iosue VII. 7. Εἰ καὶ αὐσῖν αμεν, *utinam mansissemus!* 2 Syrum adhibuisse pro *ei* particulam ἰη quæ est ab Hebr. ἰה 3. Non nisi necessitate urgente licere dicunt extrinsecus supplementa arcessere: aliàs enim hæreticis quidvis licere sacris textibus inferre, proque lubitu etiam clarissima depravare. 4. Hieronymum Comm. in Es. xxix, 59. It Mich. ii, & Theophylactum in cap. xix Lucæ ita exponere, quando citantes hæc verba nihil ijs de suo addunt.

XXXV. Ast altera sententia sine dubio verior est, quæ sermo hic defectivus esse creditur, quòd, ut Euthymius censet, præ affectus vehementia flentes verba soleant interrompere. Duo enim hîc gravissimi in Domino affectus concurrunt, indignatio simul & commiseratio. Illa damnabilem judæorum securitatem detestatur, hac miserandum urbis excidium acerbissimè fert. Cui sententiæ Budæus subscribens, *orationem hanc defectivam esse hominis partim miserantis interitum, partim perfidiam ac contumaciam exprobrantis* affirmat.

XXXVI. Rationes alterius sententiæ quod attinet, eæ tantæ non sunt, ut nostram propterea sententiam deseramus. Nam 1. nihil nobis Hieronymi vel Theophylacti sententia præjudicat, qui nec de interpretatione huius loci agunt sed ex accidenti tantùm allegant; nec ipsi quoque tantum sibi autoritatis tribuunt, ut convenientiori interpretationi locum cedere nolint. Nec 2. hæreticis

D

reticis

reticis aliquam ad depravandum locum licentiam damus: verba enim ipsa ut sonant, & ut formaliter significant, accipimus: quin 3 necessitate adacti aliquid, non alienum, sed quod & sensui Spiritus S. & verborum conveniat, subintelligendum censemus, quod præ dolore & indignatione Dominus effatus non sit, sine quo tamen sensus imperfectior erit. Ast 4 majus ex altera sententia periculum impendet, quando in optandi significatione particulam *is* accipi volunt: Quamvis enim apud quosdam profanos scriptores, & in ipso Veteri Testamento commode interdum sic exponi possit, nondum tamen hic loci pariter sumendum, sequitur: cum tali sensu nunquam ferè apud Evangelistas accurrat.

XXXVII. Porrò Salvator ut fidelis Propheta judæis emendationem suadet, & ni vitam corrigant, supplicium denunciat. Hic mos Sanctorum V. T. prophetarum constans fuit. Moses omnibus antiquior, in populi sui perfidiam prius invecus, calamitatem ipsis in cygneo suo prædicit. *Deum inquit, qui te genuit reliquisti, & oblitus es Domini creatoris tui (Quare inquit Dominus) Congregabo super eos mala, & sagittas meas implebo in illis -- gens absq; consilio & sine prudentia. Utinam saperent, & intelligerent, & novissima præviderent. Quanta vero opera suis conversionem Iesaias suadere connititur: magis enim tauris pariter & asinis desipere dicit. Cognovit, inquit, bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui: Israel autem me non cognovit, & populus meus non intellexit. Inde minas adjungens pergit: Va genti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam filiis sceleratis. Pœnas autem cap. II. eloquens, Ecce inquit, Dominator Dominus Exercituum auferet à Ierusalem & à Iudâ*
vali-

*validum & fortem, omne robur panis & omne robur aque,
fortem & virum bellatorem. Idem labor Ieremiam &
reliquos fatigavit. vid. Jer. vii. 3. c. iv. 1. & alibi pas-
sim. Ad eundem modum Sanctus Propheta coelo mis-
sus conversionem suadet & exitium certò futurum mi-
natur, quando ait: Si & tu scires etiam hoc tempore tuo
(peccatorum tuorum gravitatem & quæ tibi ob eandem
à tergo pericula instent.) etiam in hoc tempore tuo, (quo
tibi etiamnum gratiæ janua patet) quæres profecto &
provides ad pacem & salutem tuam, tum secularem, tum
aternam quæ conferrent. Ast hæc abscondita sunt ab oculis
tuis, ita excœcata es malitia, ut licet ea me vate frequen-
ter audieris, obstructas nilominus aures, & corruptos ma-
litiæ sensus habes, ut in omne scelus haud retinenda ru-
as. Verùm enim verò nimis serò dolebis, cum te super-
venient dies, quibus inimici tui circumdabunt te, & coangu-
stabunt te undique, & ad terram prosternent, te & filios tuos,
qui in te sunt, &c.*

XXXIIX. Adduntur vaticinio & prophetica concio-
ni lachrymæ, quibus ad cogitandum & plorandum in-
stans periculum, securus permoveat & excitet. Imita-
tur & in hoc Dominus veterum Prophetarum morem,
qui inter concionandum auditorum terribilia fata co-
gitantes medios sermones lacrymis abruperunt.

Vellent plura loqui, successu sed caret usus:

Credebant voces fundere, luctus erat.

Iesaias imminentem Valli visionis (i.e. Jerusalem) à Baby-
loniis tristem calamitatem perpendens, & auditoribus
annuncians, non sine acerrima animi consternatione &
populi motu exclamat: *Dixi recedite à me, amarè flebo!
nolite incumbere ut solemini me super vastitate populi mei.*

*Dies enim interfectionis & conculcationis & fletuum à Domino Deo Exercituum in Valle visionis. Nec sine lacrymis Ieremias populo hæc concionatus est, cap. XIII. 16. Date Domino Deo vestro gloriam, ante quam contenebrascat, & offendant pedes vestri. Quod si hoc non audieritis, IN ABSCONDITO PLORABIT ANIMA MEA à facie superbia: PLORANS PLORABIT ET EDUCET OCULUS MEVS LACHRYMAM, quia captus est grex Domini. Clarius idem in threnis: c. II, II. Defecerunt præ lachrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea, effusum est in terra jecur meum super contritionem filia populi mei. Eam enim ob causam in cap. IX. V. I. fontem aquarum oculis suis optat. Quis dabit inquit, capiti meo aquam? & oculis meis fontem lacrymarum? ET PLORABO DIE AC NOCTE interfectos populi mei. Scilicet minus moventur securi comminationibus prophetarum, nisi ipsi magnitudine mali terreri contestentur. Ea concionum consuetudine post prophetas usi etiam sunt Apostoli. Paulus non desit tribus annis noctu pariter ac die auditores suos (Ephesios) cum lacrymis hortari. Act. XX, 31. Et v. 19. Vos scitis, ait, à prima die ingressus mei in Asiam, qualiter vobiscum per omne tempus fuerim serviens Domino cum omni humilitate & lachrymis. Nec minus primitivæ Christianæ Ecclesiæ patribus ea consuetudo fuit. S. Ambrosius omnium lapsorum confessionibus commiseratus, propriis lachrymis contritionem & veræ poenitiæ lachrymas, quibus solis futuræ iræ incendia extinguerentur, edocuit. His omnibus Propheta Doctor & Pontifex noster, potens verbis & virtutibus coram Deo & omni mundo, copioso lacrymarum flumine tantum antecellit, quantum in ipso ardentior populi sui sorghum & cum illorum damnis gravior *συνωδία* fuit.*

XXXIX

XXXIX. Ejus ominosa lachrymarum concio i fu-
turos urbis & populi casus, velut tanti luctus causam ex-
plicat, nimirum: *venient in te dies & circumdabunt te i-
nimici tui vallo, & angustabunt te undiquaque & solo equa-
bunt te & filios tuos in te* 2 Causa mali tanti additur, im-
pietas, & damnanda securitas.

XL. Id vaticinium Domini, perdurante judæo-
rum improbitate impletum est, XL post sublatum in Cœlos
Redemptorem nostrum, cum sub Paschatis festum quo,
non omnis solum judæa, sed ex omnibus fere terrarum
finibus innumerabilis multitudo, ad sacra Hierolymis
obeunda confluerat, Romanus exercitus Fl. Vespasia-
no & filio ejus Tito ducibus, urbem obsidione claude-
ret, cum juxta prædictionem Domini incolæ & omnis con-
gregata multitudo omnibus partibus miserrimè afflige-
rentur. Primam quidem misera civitas afflictionem à
filiis suis, libertatis suæ, uti jactabant, defensoribus ex-
perta est: Nam cum nondum à Romanis obsideretur, a-
liquot seditiosorum millia tanquam ad defensionem e-
jus urbem irruebant ingressique tyrannidem ac populi
cædes exercebant & rapinas, tantaque ab iisdem civi-
tas passa est injurias, quanta nec Romanorum, licet ho-
stium, justitiæ fuisset inferre, nec humanitatis postulare:
Nec enim crudelius unquam à Romanis passi sunt, quàm
seipsi tractarunt. Præmus Patriæ proditor Iohannes fuit,
homo veneficus & fallax. Is cum suis Giscalæ præsidio
pulsus, ut in urbem venit, cultum Dei reformare cæ-
pit, depositisque sacrificis ordinarijs de infima plebe sa-
cerdotes sorte legit, Romanorum sacrificia repudiavit,
& cum sacrificantibus offerentes telis ad aram interfe-
cit. Graviter id ferente populo *seditiosi adversus ejus*

turbam Dei templum sibi castellum ac refugium se cere, sibiq;
Zelotarum nomen arripere, tanquam bonarum professionum
(ut ait Josephus lib. iv. de bell. jud. c. 5.) æmuli, ac non
qui pessimorum immanitatem superassent. Ananus verò
summus Pontifex de vocandis adversus sceleratos in
auxilium Romanis, congregato sacerdotum concilio,
consilium cepit. Quod cum per occultos interpretes se-
ditiosi resciscerent, Iohannes vehementi oratione ad-
stantes socios terruit, maximum, nisi advigilarent, immi-
nere periculum affirmans, qui brevi consilio capto, in
sui defensionem *jdumæos* vocarunt. Hi sub primum ad-
ventum clausis portis urbe sunt prohibiti, dolis verò
Zelotarum sub noctis tenebris & coeli tempestatibus in-
troduciti, & quod natura ad cedes crudelissimi essent, ne-
mini pepercerunt: multos enim cognationem referentes, utq;
commune sanum revererentur, orantes, transfixerunt. Nullus
autem fugiendi locus, neque spes fuit: Circumventi ergo &
incerti quid agerent, in civitatem se præcipitavere. Istius
ergo noctis octo millia & quingentos mortuos dies invenit.
Nectamen his *jdumæorum* ira satiata est. Sed versis in ci-
vitatem manibus, omnes domus diripere, quemcunque forte
invenissent, morti dedere. Et cetera quidem multitudinis
cadem supervacua ducentes Pontifices pervestigavere,
quos statim comprehensos obtruncarunt. *Idumæis* autem
urbe iterum emissis, Zelotæ cædes duplicarunt; unde mor-
tui per omnes vicos coacervati innumeri. Sepelienti-
bus autem suorum corpora impendit supplicium mor-
tis, statimque sepultura indiguit, qui eam alteri præstitis-
set. Contra hostertium sibi induxerant oppidani Si-
monem, ab Anaño Pontifice Præfectura Acrabatanae
toparchiæ pulsum, viarum & oppidorum prædonem. Is
cum

cum suis urbem ingressus moxque tam iis à quibus vocatus erat, quam contra quos venerat, inimicus factus, utrisque cædis sitientem animum ostendit. Mox trifariam divisit. Insidiatoribus, sanguine & cæforum cadaveribus opplecta sunt omnia. Hoc primum malum per civium viscera sævijt.

XLII. Hoc in secutum est alterum nempe *incendia* creberrima & sævissima. Iohannes enim & Simon concertantes, quoties alter pepulisset alterum, ædes frumenti, omniumque utensilium plenas, incendit, hoc modo contigit exuri unà ferè omnia ad victum necessaria.

XLIII. Hoc secum traxit tertium, reliquis omnibus multò sævius malum, *Famem*. Frumentariis enim domibus incensis, paulò minus omne frumentum absumtum est. Cum enim jam nulla superessent palam frumenta, milites domos scrutabantur: Direptis verò omnibus, Uxores viris, & filii parentibus, & matres cibum infantibus ex ipso ore rapuere, & marcescentibus inter manus nemo pepercit, Quin & ubique affuere qui ista edentibus criperent. *Milites enim sicubi clausam domum vidissent, eos qui intus erant cibum capere suspicati, statim ruptis foribus irruere, victumque jam contusum dentibus, ex gutture pane, faucibus strangulantes, revocavere. Acerbissimi autem à militibus cruciatus excogitati sunt, dummodo alimenta reperirent: horrendaq; auditu quisq; passus est in unius panis confessione.* Omnia denique dentibus necessitas subegit, cingula, calceamenta, coria scutis detracta, quin & fœni veteris laceramenta victui habita. Postremò mulier nobilis ac dives, fame ac iracundia in cenfa filiolum infantem lactentem occidit parteque cocta & absumta, reliquam irruentibus militibus objecit, utque comedere

comederent, neq; vel foeminâ molliores vel matre misericordiores essent, hortata est. Quod factum tanto Titus imperator detestatus est odio, ut *nefandum scelus se ruina patriae operturum dixerit, passerumq; ut sol inspiceret civitatem, in quâ matres sic vescerentur, negavit.* Hæc mala intra urbem miseros affligerunt.

XLIII. Secuta est postmodum *Expugnatio* luctuosa & tristis: Urbis olim pulcherrimæ & firmissimæ ruina: Templi aureo coelo patentis flammatio. In quod tot piorum Regum congesta donaria, tot annorum, tot populorum impensa, tot hominum ingeniosissimorum labores, tot denique artificum monumenta & gloria uno die interierunt. Plusquam quadraginta millia ex populo servati in exilium secessere. Quos verò suppliciis addictos in Cæsaris triumphum captivos abduxerunt, eorum supra duo millia quingentos, cum Cæsareæ fratris sui natalem Cæsar ageret, partim cum bestiis pugnantes, partim igne cremati, alii inter se digladiantes occubere. Hæc populi sui mala cuncta Salvator prævidens, in ipso illo loco, quo Romani postmodum castra posuerunt, prædixit ac deflevit.

XLIV. Supra omnia autem urbis & populi corporalia damna, maximè miserrimus tot hominum æternus interitus Dominum affecit, quos nullis hortationibus, nullis precibus nec minis ad meliorem mentem adduci posse perspiciebat. Nec defellit Dominum ratio. Tota enim civitas, postquam Salvatorem mundi infelici ligno suspensum interemisset adeò nefariis contaminata est impietatibus, ut Deus parcere etiam volens, tenere amplius manum nequerit. *Sacra omnia ludibrio habitæ, cedes virorum & foeminarum injuria proluo habitæ.*

Addi

Addita beluiniis voluptatibus sunt Sacrilegia. Ut scriptor harum rerum in culpabilis populi sui fatorum testis Iosephus, affirmet: Putare se, si Romani contra noxios venire tardassent, aut hiatu terra devorandam fuisse civitatem, aut diluvio perituram, aut fulmen ac Sodomorum incendium passuram: multò enim magis impiam progeniem tulisse.

XLV. His omnibus malis quisquis Dominum il-lachrymantem viderit; nemo facile Deum humanam salutem seriò curare, & assertam velle sine impietate negaverit: fortiter quippe hæc seriò dixisse Salvatorem testantur: *Quando se filios Hierusalem congregare voluisse, ut gallina pullos vocare sub alas solet; Sed eos noluisse, protestatur. Matth. xxiv. Quod si enim quis rectè hæc reputet (Dicam cum Iosepho lib. vii. de bell. c. xii.) Profectò in-veniet. Deum quidem hominibus consulere, modisque omnibus premonstrare, quæ sint eorum generi salutaria: ipsos autem ob dementiam suam malis voluntariis interire.*

XLVI. Fuere tamen qui has Domini nostri Lachrymas in dubium vocarunt: Nam Epiphanius in Ancorato. (pag. 482. Gr. pag. 954. Lat. edit.) orthodoxos quosdam hoc olim errore aspersos fuisse, & ad suos sensus sacrum textum corrigentes verbum *ἐκλαυσε* Græco textu expunxisse, refert. *οἱ ὀρθόδοξοι, inquit, ἀφειλαντο τὸ ῥητόν (ἐκλαυσε) φοβηθέντες καὶ μὴ νοήσαντες τὸ τέλος, ἢ τὸ ἰχυροτάλον.* Cui quidem temerariæ correctioni idem rectè opponit antiquissima exemplaria, quæ *ἀδιόρθωτα ἀνίγραφα* ipse vocat haberi, quæ illam correctionem non sustineant. Nec audiendi quoque sunt illi quamvis pii & docti à B. Chemnizio audiant, qui *in dignum putarunt persona Filii Dei ἀδημονεῖν, tantæq; consternatione angi, ut præ dolore lachrymetur.* Quamvis enim hæc lapsus poenæ,

E

ca-

cætera naturales infirmitatis, in Θεάνθρωπον propriè non cadant, nostræ tamen misertus miseriæ sponte in se eas suscepit, quibus alias, uti humana natura non assumpta, carere potuisset.

XLVII. Ultimas suas lachrymas Salvator noster in arâ crucis effudit: de quibus Apostolus Heb. v. 7. loquitur, dum æternum & inculpatum Sacerdotem nostrum *in die carnis sue preces & suppliciones μετά νεανυγῆς ἰχθυῶν καὶ δακρύων* Deo Patri obtulisse dicit. Quamvis autem diversis locis ac temporibus Dominum lachrymatum hætenus viderimus, nec in summis horti Gethsemane angoribus sine lachrimis luctatum fuisse verosimile sit, digitum tamen Apostolus in clamorem illum intendit, quo in cruce post trium horarum tenebras à Deo Patre se derelictum querulans *Φωνὴ μεγάλη ἀνεβώσῃ: Deus meus, Deus meus. Quare me dereliquisti.* Et hisce quidem verbis ferventissimas lachrymas fuisse conjunctas, ex Ps. xxii. 2. Unde preces & clamorem suum Salvator transfumit confirmatur: Sic enim Propheta, Sancti Messie personam gerens ibidem: *רחוק מישועתי דברי שאנתי* *Procul à Salute verba rugitas (ploratus) mei: vox quippe רוגתו* Quamvis propria sit leonum, hæc tamen pro ploratu & lacrymabilibus lamentis accipiendum aliis è locis apparet. Sanè Rex Propheta præ cordis angore & conscientie tormentis se rugire conqueritur Ps. xxxiix, 9. & Ps. xxxii, cum tacens peccatorum pondere premeretur *quotidianis rugitibus suis sibi ossa exaruisse* conqueritur. Quæ loca de gemitibus dolentiumque clamoribus accipienda docet ὁ πᾶν Salomon Glassius Rhet. Sac. tit. de Metaph. tr. i, cap. xi, p. m. 321. Itaque in cruce Filii Dei preces ac rugitum comitatum fuit ingens lachrymarum agmen.

XLIX.

XLIIII. Causam hujus ultimi flectus sui pandit Salvator his verbis: אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי לָעַרְוָה עִזְבַּתָּנִי Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti?

XLIX. Causas, quare Salvator à Deo se derelictum queratur diversi diversas assignant. Leo in Serm. XVI. de Pass. *Christus, inquit interrogat, cur pati metuens Caro non fuerit ex audita, & cum instante passione diceret: si possibile est, transeat à me calix iste factum hoc non fuerit?* Theophilaeti sententia est, *Christum istis verbis ostendere, naturam suam humanam à morte abhorrere.* Alii ad contestandam innocentiam suam Christum hæc prolocutum existimant. Nec desunt, qui cum sub persona totius humani generis ea querimonia uti crediderunt. Nazianzenus Orat. I te Fil. εἶλος ἰωαννοῦ ἰὸ ἠμῶν ἐγὼ. Basilii: *Clamat se derelictum, qui derelinqui non potest, quia multa membrorum suorum ad tantam tribulationem erant perventura, ut à Deo derelicti penitus viderentur, quorum personam ille gerebat.*

L. Salvator autem seipsum explicans in hoc à Deo se derelictum ostendit, quod ex summis angustiis, & mediis inferni cruciatibus, & hostium insultationibus non ita miraculosè eriperetur, uti sancti olim patriarchæ, populus Israeliticus, & Prophetæ ex corporalibus ærumnis erepti fuerunt; nec vivæ consolationis aliquam particulam percipere daretur: hinc *Patres inquit nostri in te sperarunt. Sperarunt, & liberasti eos. Ego verò vermis sum & non homo, opprobrium hominum & abjectio plebis &c.* Fuerunt ergo illæ in cruce patientis lachrymæ, cum ab externis corporis cruciatibus, impiorum ludificationibus & opprobriis, tum ab internis animæ dirissimis tormentis; quippe cui omnis mundi peccatorum, vastis rupibus gravior moles incumbens, stygiaq; incensorē rabie

furor, velut agmine facto simul afflicta, cruorem membris, lachrymas oculis largiter exprimebant.

LI. Non tolerandus h. l. est Calvinus, qui in Harmon. Evang. ad cap. xxvii. Matth. insigniter blasphemus Redemptorem nostrum *in Cruce desperationis vocem edidisse audacter asserit*, quando clamavit *Deus, Deus meus, quare me dereliquisti?* Videmus, inquit ibi, *Christum ex omni parte sic vexatum fuisse, ut desperatione obrutus, ab invocando Deo abstineret, quod erat saluti renunciare.* Rationem (ut vult Becanus, Manual. controv. lib. iii, c. ii. Q. ii, §. i.) alibi assignat; *Quia nimirum Christus sustinebat personam omnium nostrum, qui propter peccata aeternae damnationi eramus obnoxii, E. debebat persolvere omnes pœnas homini damnato debitas, inter quas est desperatio.* Locum addit ex lib. ii. institut. Cap. xvi, §. 10.

LII. Quod si eam rationem Calvinus pro sua sententia militare credit, aperte fallitur. Non enim desperatio, ut sic Pœna est, sed peccatum omnium peccatorum maximū quod nullis æternorum temporum seculis remittitur; nā qui desperat, gratiā Dei & paternā ejus clementiā abnegat, nec minus in æternum Deum ac suam salutem injurius est. Absit autem in Filium Dei vel minimum peccatum unquam cadere, cujus cum nemo unquam arguere eum potuerit, Ioh. iix. Absit immaculatū Dei agnum qui omnis mundi peccata sustulit, ullius criminis reum agi aut convinci: *Nostrum enim Pontificem oportuit esse Sanctum, impollutum, segregatum à peccatoribus, cui non opus sit pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi. Semel enim hoc fecit (pro populo) se offerendo.* Heb. vii, 26, 27. Satis verò Calvinus crassus hic error est, quē Christus ipse redarguit: quando in exquisitissimis suis cruciatibus, Deum Patrem & Deum suum appellat. *Deus, inquit, Deus meus*
quare.

quare me derelinquisti? Nec spem deponit, nec despera-
bundus ab oratione cessat, sed præsens Dei auxilium spe-
rat, patremq; sibi præsentiſſimum credit, ut ex Ps. xxii, v.
20, 21. & Ioh. xvi, 32. evidenter patet, adeòque fortiores
preces cum clamore valido & lachrymis offert, donec
pro dignitate sua ex auditus est. Heb. V. 7. vitæque spiri-
tum ultima in vocatione Patri suo commendavit: Nemo
verò desperans Deum Patrem suum compellat, aut ejus
auxilium eam *παρηγορία* petit; sed ut hostem, & iratum
iudicem reformidat & averſatur.

LIII. Constanter autem Domini lachrymæ refel-
lunt Manichæos & antiquos hæreticos, qui Christum
κατὰ δόξαν tantum sine vero corpore apparuisse, neque
verè passum impudenter asseruerunt. Veri enim & ho-
minum proprii affectus hominis naturam certò evin-
cunt. Hominis lachrymæ non nisi ab homine fluunt.
Dicitur quidem Phil. ii, 7. *Ἐν ἡµασι* Dominus ut homo
reperitus: Sed nec *τὸ ἡµα* nec totus ille locus, spectrum
fuisse Dominum nostrum docet, nec de putativa quadam
ejus obedientiâ loquitur: Namque malè sic consultum
nobis foret. Ut enim rectissimè Irenæus: *si in Phantas-
mate accidit, & non revera Christus fecit, quicquid fecit &
passus est, in opere Redemptionis: mors autem Christi est ju-
stificatio & vita peccatoris, & habemus redemptionem per
sanguinem ejus: Putativè quoque, non in veritate redempti
sumus, & pro vitâ aternâ, quam speramus, spectrum vitæ no-
bis objicietur.* Sed vox *ἡµα* ibi loci de externa Christi
conversazione accipitur. Cum enim statim à nativitate
divinam majestatem suam ostendere potuisset, quod in
transfiguratione & post resurrectione fecit, dum nul-
las infirmitates humanas amplius sensit; se tamen exi-
3E. nanivit.

manivit, & sicut substantiam nostram assumpsit, voluit etiam nobis in infirmitatibus, quibus ob peccatum premimur assimilari, ideoque inventus est *ἡμεῖς* i. e. affectibus, gestibus & totius vitæ actionibus, ut quilibet alius ex medio hominum.

LIV. Nec audiendi sunt, non multò sanè meliores, si non æquè impii; qui Dominum nostrum *verè* quidem passum, ejusque corpus *verè* quidem ab interficientibus, sine tamen ejus sensu peremptum dixerunt; fingentes, quod *sicuti telum aëra non sentientem ferit, ita scutica corana, aliaque tormenti genera Christi corpus haud sentiens lacerarint.* Nemo sanè vir bonus haud dolens doloris lachrymas fingit, nec dolorem mentietur veritatis fons, & ipsa veritas. Quod si reatus nostros pensare, nostrasque ipsum ferre oportuit poenas, doloris & lachrymarum experti esse non licuit.

LV. Fideles de plenariâ pro peccatis suis, Christi satisfactione, præter cætera ex ipsius lachrymis certissimi sunt. *Redemit enim Ecclesiam suo sanguine Deus, sed non sine lachrymis, quales nos aliàs ob admittenda crimina æternis ignibus affligendi igneas eramus fusuri.* Verè Dei Filius nostros languores tulit & in se dolores nostros recepit Ies. LIII, 5. quibus universis compassus & illachrymatus nos exoneravit. Nostram ex primo peccato miseriam in amici funere planxit, ideoque corporis nostri mortem deflevit; Deinde passus in cruce, in vitæ felicioris aditum commutavit. Urbis impietati & poenis compassus, impoenitentium quoque poenis & suppliciis affectus est, nostrasque mentis oculos hoc tanquã collyrio illevit, & quæ nobis à tergo instant, pericula cernere, & candido olim coelo recipiendos scelerum turpium poenitere

nitere docuit. Denique in ultimo crucis supplicio à Pa-
tre suo se derelictum clamat: quòd nos prævaricati eum
deseruerimus: ut in gratiam adoptionis æternæ post li-
miniò assereremur. Verbo:

Ipse suis lachrimis divino ex corde profectis

Æternæ peperit risus & gaudia vita.

Quare B.L. si Christianus est; pientissimis tui Redemto-
ris lachrimis attende, ut quanto precio redemptus sis,
æmetis; æstima lachrimas in æstimabiles, ut ei gratus
sis: gratus esto, ut peccata vites; vita, ut salutiferâ
fide in ipsum credas: Crede ut bene agas: benè age
ut salveris in æternum.

Fiat. Fiat.

Nil valet in Sacris nostræ rationis a-
cumen,
Cœcutit ratio, sensa stuporque
tenet.

Tu, *Küderlingi*, solidâ haud ignobilis arte
Iam *Lachrymas Christi* dexteritate probas.

Impi-

Impiger ascendis cathedram. Quæ præmia
laudis

Inde feres? meritis *Iulia* digna dabit.
Hos igitur doctos meritò *Tibi* gratulor ausus,
Utque ferant laudem & commoda multa
precor.

*Amicissimo suo Iacobo Küderlingio
iam abiturienti*

*felix faustumque iter apprecans
ἀλοχέδιασι gratulab.
apposuit*

M. Andreas Bötticher/ P. C.
Scholæ Ostervv. p. t. Rector.

---

*Sphalmata omnia typographica festinans vix Argus
observet: quare poiora in hac dissertatione B. L. sic emendes:
Th. 10. & δαρυχέσιw th. 12. lin. ult. trtstitia Th. 13. facile est.
pro Glandulas æquas l. duas th. 27 in fronte secunda pag. l.
intelligitur th. 28. ἐπ' αὐτῆ. הושיע נה th. 31 πόλιw. 32. abdu-
ctis. ead. pro allatis. l. Oblatis ead. Hierosolymorum. Ead. pro
iter l. suaviter Ead. fortibus færam viris.*

99 A 6923

ULB Halle

3

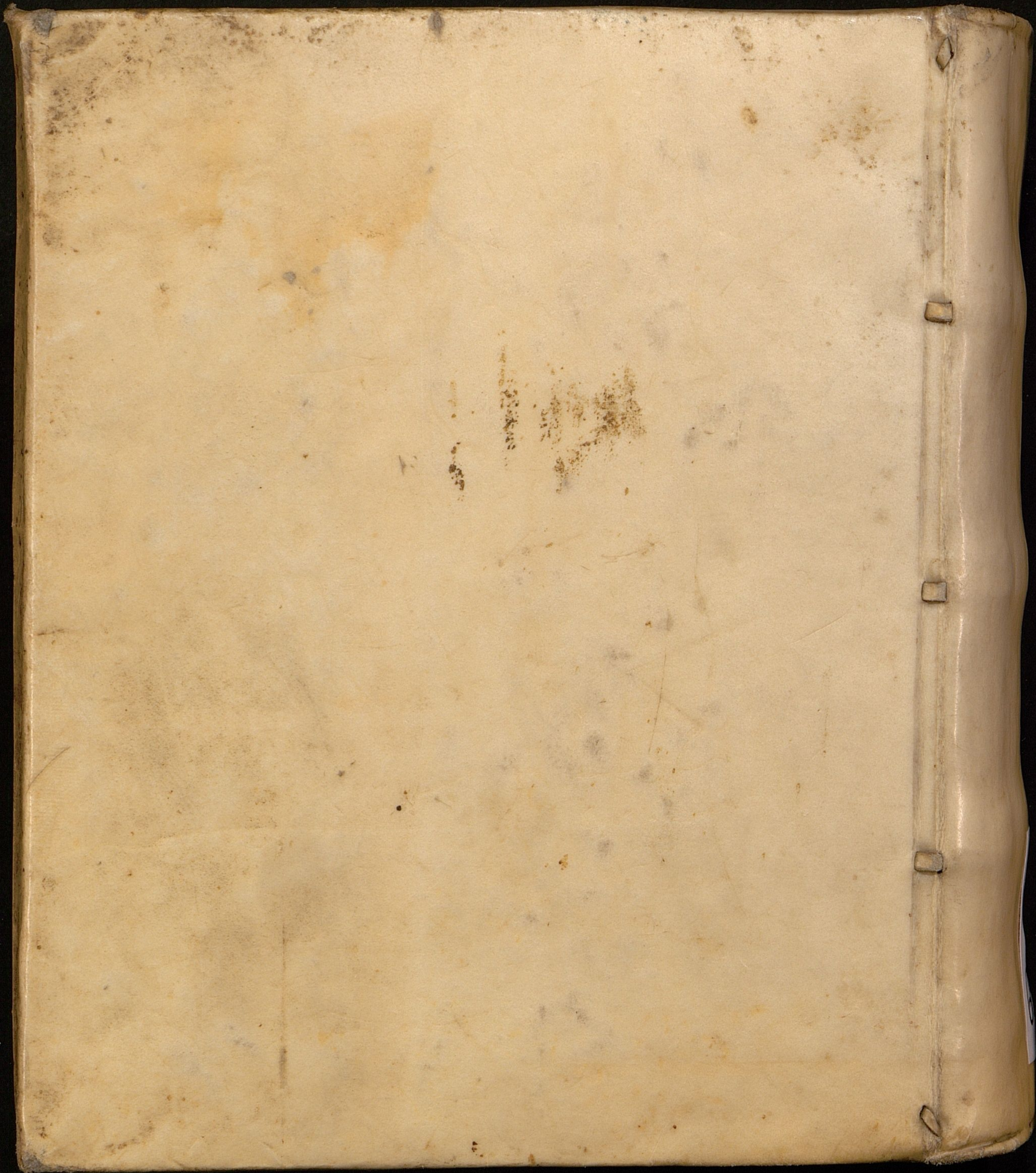
002 546 833

99 A

Rehno ✓

14.

DISSERTATIO THEOLOGICA
DE
LACHRYMIS
CHRISTI

QUAM
AVSPICE CHRISTO

PRAESIDE
IOACHIMO HILDEBRANDO
SS. THEOL. DOCT. EJUSQUE PROF.
ORDINARIO

IN ILLUSTRIS ACAD. IVLIA
DIE XXIV. AUGUSTI

Publicè ventilandam proponit
IACOBVS KVDRLINGIVS
Autor.

HELMESTADI
Typis HENNINGI MULLERI Acad Typ.
ANNO MDCCCLXI.

